

Список використаних джерел

1. Борецько Ю. Повсякденність українського православного вірянина. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 380 с.
2. Філософський енциклопедичний словник. К. : Абрис, 2002. 742 с.

Гудзенко О. Г., к. філос. н., доц. кафедри філософії та релігієзнавства

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

ВПЛИВ ХРИСТІАНСТВА НА АНТРОПОЛОГІЧНІ ІДЕЇ ПРЕДСТАВНИКІВ КИЄВОРУСЬКОЇ ДОБИ

На нашу думку, сьогодні, в умовах відродження світових духовних цінностей, актуальними є питання духовного розвитку особистості, до яких звертались давньоруські книжники. Якими ж є їх погляди, специфіка середньовічного бачення означеної проблеми? Адже у період Київської Русі відбувається формування не тільки соціальної системи суспільства, але й світоглядних засад давньоруської людини. Хрещення Русі у 988 р. поклало початок змінам у суспільній свідомості та основах ідеологічного життя в Київській Русі [6, с.135]. Розглянемо вплив християнства на антропологічні ідеї представників Києворуської доби.

Релігійно-філософські пошуки киеворуських любомудрів розглядаються з різних позицій рядом вчених, зокрема, Л.З. Андрусів досліджує раціоналістичні тенденції в українській філософській думці XI – поч. XVII ст., Т.В. Целік – проблему людини у філософській культурі Київської Русі, Л.М.Яковець — монастирі та собори України як уособлення християнської писемної культури, І.З. Майданюк з'ясовує особливості проблеми волі у філософській культурі України IX – XVIII ст., Ю.Ю. Завгородній виявляє сутнісні характеристики ідеї сакрального центру в культурі Київської Русі, І.В. Жеребило звертається до проблеми сенсу життя людини в українській філософії XI – першої половини XVII ст.

Особливістю періоду християнізації став світоглядний та культурний дуалізм. [9, с.23].

Внаслідок взаємодії різноманітних ідей в Києворуській державі формувалась релігійна культура, що відобразила багатоманітність форм середньовічного релігійного життя. Прикметно, що християнство було сприйняте на Русі у його східному, візантійському, варіанті. Ця обставина суттєво відобразилась на особливостях давньоруської антропології. [9, с.15].

У Древній Русі християнська релігія була міцно пов'язана з книжністю. [8, с.137].

Для книжників XI – XIII століть характерним був оптимістичний погляд на смерть, яка, відповідно до християнських уявлень, розглядалась як тонка межа між буттям та «пакібуттям» («життям майбутнього віку»). Мотив перемоги над смертю відчутно виражений в іконопису [9, с.21].

Антропологічні ідеї давньоруських мислителів формувались під впливом візантійської патристичної літератури, болгарських філософсько-богословських текстів та язичницьких поглядів з елементами міфологічної свідомості. Зокрема, такий синтез прослідковується в киеворуських уявленнях про першу людину. Наприклад, у «Бесіді трьох святих» йдеться про вісім частин, з яких створено Адама [3, с.64].

В «Ізборнику 1076 року» автор, відповідно до канону, уявляє дві природи у Христа: Божественну та людську. Отож, душа та тіло розглядаються як єдині та нероздільні, відмінні між собою лише за призначенням, функціями та якостями [4, с.70].

Антропологічні уявлення митрополита Никифора з філософської точки зору можна охарактеризувати як християнський платонізм: християнин за світоглядом, прихильник містико-аскетичної традиції східного християнства з притаманними їй поглядами на Божественний Ерос, богопізнання, містику світла, митрополит Никифор схиляється і до платонічної концепції душі, і до платонічної гносеології [5].

Кирило Туровський слідує принципам біблійної антропологічної цілісності душевно-тілесної природи людини, що трансцендентна Богові. [2, с.45].

З тлумачення суті образу та подоби Божої в людині Кирилом Туровським випливає констатація ним трансцендентності Бога та світу, яка є провідною у його вченні. [1, с.81], [7, с.22].

Таким чином, християнізація Русі стала своєрідним поштовхом для розвитку давньоруської філософської думки. У текстах києворуських книжників простежується величезний вплив попередньої культурної та світоглядної традиції (міфологічних уявлень слов'янського язичництва), а також християнської лінії, яка прийшла на Русь через візантійську й болгарську філософську літературу. У філософських шуканнях давньоруських мудреців в першу чергу відбувалось осмислення пояснення буття, пізнання та людини.

Список використаних джерел

1. Алексеева Т.В. Образ человека в культуре Средних веков / Т.В. Алексеева // XII Нижегородская сессия молодых ученых. Нижний Новгород: Гладкова О.В., 2007. - С. 82-83.
2. Вдовина О.Я. Осмысления Кирилом Туровским проблемы греховности людини у Притчі про сліпця та хромця/ О.Я.Вдовина //Наукові записки НаУКМА. Серія філософія та релігієзнавство. Ювілейний випуск до 70-річчя від дня народження Вілена Сергійовича Горського. – К.: Видавничий дім “KM Academia”, 2002. – Т. 20. – С. 44 – 46.
3. Громов М.Н., Мильков В.В. Идейные течения древнерусской мысли/ М.Н. Громов, В.В. Мильков.— СПб.: Изд-во Русского Христианского гуманитарного института, 2001.— 959 с.
4. Ізборник Святослава 1076 року// Хрестоматія з історії української мови X-XIII ст./ В.Німчук.— Київ-Житомир, 2015.— С.68-72.
5. Послания Митрополита Никифора [Текст] / Никифор (митрополит)// сост. В. В. Мильков.— РАН, Институт философии. - М. : [б.и.], 2000. - 125 с.
6. Саранчин Ю.К., Кускова О.Е. Двойственность древнерусской антропологии// Ю.К.Саранчин, О.Е.Кускова.— Известия Уральского государственного экономического университета.— 2010.— Вып. 6 (32).— С.135-139.
7. Семикопова Т.В. Философско-антропологические представления в русской духовной культуре XII века: от теории к практике: автореф. дис. канд. филос. наук: 09.00.13/ Т.В. Семикопова; Нижегород. госуд. педаг. унив.— Нижний Новгород, 2011- 27 с.
8. Чумакова Т.В. «В человеческом жителстве мнози образы зрятся». Образ человека в культуре Древней Руси.— СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001.— 242 с.
9. Чумакова Т.В. Образ человека в культуре Древней Руси (опыт философско-антропологического анализа): Автореферат дис. д-ра философских наук: 09.00.13 - религиоведение, философская антропология, философия культуры. - СПб., 2002. - 39 с.

Липская О.Г., преподаватель кафедры социально-гуманитарных дисциплин,
факультет бизнеса и права

УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»
г. Горки, Республика Беларусь

РЕЛИГИЯ КАК ОСОБАЯ ФОРМА КУЛЬТУРЫ

Определение сути религии, ее места и роли в культуре – одна из сложнейших проблем философии. Религия (от лат. religare – связывать, соединять) представляет собой систему взглядов, учений, верований, культовых действий, обусловленных верой в сверхъестественное начало мира (Бога, Абсолюта), способное определять судьбу отдельного человека и мира в целом. Возникновение религии было связано с зависимостью людей от природы, с невозможностью человека рационально объяснить природные явления, подчинить и взять под